

“La pandèmia està ajudant a dissimular la buidor de la proposta del Govern Espot”

A altaveu.com/entrevistes/la-pandemia-esta-ajudant-dissimular-buidor-proposta-govern-espot_27242_102.html

Se'l veu d'allò més cofoi amb l'estudi que ha editat a partir del treball analític dels economistes Ferran Sicart i Xavier Segura. Posa sobre la taula la necessitat d'un pacte transversal al Principat i d'un acord estratègic amb França per mirar cap a Mònaco i Liechtenstein i no pas caure al parany en què situa San Marino. L'informe comparatiu serveix d'excusa per tibar de la llengua Jaume Bartumeu, per dir-ho d'alguna manera. No és que costi gaire. Bartumeu sol parlar clar i sense gaire embuts.

Més encara ara que està allunyat en certa manera del focus. O potser perquè vol atraure un altre cop aquest protagonisme tot i que ho nega. És crític, fins i tot molt crític, amb el rumb que porta el país. Amb el camí pel qual transita Andorra. Creu que encara hi ha marge de redreçament però urgeix la pressa. Hi ha marge, sí, però no gaire temps. I considera que l'actual executiu és excessivament superb i mancat d'agenda política per poder dur amb prou força i encert una negociació tan clau i decisiva com la de l'acord d'associació amb la UE o el reequilibri de la balança hispano-francesa que ell troba fonamental que es faci.

L'estudi comparatiu dels microestats apareix ara, però es va gestar molt abans de la pandèmia, quan alguns deien que Andorra tornava a agafar volada però el treball que ha coordinat no ho veia pas.

Aquest centre d'estudis que tenim en paral·lel a l'activitat política vam plantejar-nos de fer això exactament el mes de setembre-octubre del 2019. I com he volgut explicar especialment i dissortadament perquè l'Òscar Ribas ens va deixar de manera sobtada, he deixat clar i és la veritat que una part de la idea del treball no és meva sinó de l'Òscar Ribas, que el dia que vam anar a sopar convidats pel Copríncep Macron em va fer arribar uns apunts i em traslladava la preocupació que estàvem fent un Estat que no el podrem mantenir. I a partir d'aquí decidim fer l'estudi, en parlo amb els assessors de la firma Tracis a qui fa anys que conec i amb els que hem fet diversos estudis i comencem a treballar-hi amb la idea de fer aquest comparatiu país per país amb Andorra. Però enmig d'això, quan tot just començaven a treballar els nostres tècnics economistes i nosaltres havíem fet uns guions del que ens agradaria posar a l'estudi, va esclatar la pandèmia amb la qual cosa, amb el confinament, per molt que hi hagués possibilitat de contactes telemàtics això es va quedar aturat fins el mes de juliol de l'any passat, que vam recuperar mobilitat i vam fer una reunió de tot un dia, a Barcelona, amb l'equip de Tracis, per acabar de quadrar què aniria a l'estudi. L'únic que aquell dia vam decidir és que ells mirarien, ja que estaven posats en les comparatives, l'efecte de la pandèmia en cadascun dels microestats. I per això hi surt. Però això és una qüestió que ve afegida amb un treball que ja havíem començat abans.

“Si les relacions no hi són durant un any, durant dos anys, durant tres anys, es poden fer, es poden muntar. Sí. Però quan hi ha foc, i ara sembla ser que hi ha foc, potser els costarà d'apagar i en tot cas no l'apagaran pas des de TV3”

Començant-lo abans de la pandèmia, i fent comparacions amb Mònaco i Liechtenstein, Andorra ja en sortia força malparada.

Sí. Ja abans de la pandèmia.

I això que semblava, especialment escoltant les veus oficials, que estava el país tirant cap amunt. Vostè deia que amb Òscar Ribas reflexionaven sobre l'Estat que fem i no podrem mantenir. Això ja és ara gairebé una certesa.

Exactament. Últimament intento conservar la calma política però hi ha moments on t'adones que s'ha d'alçar una mica la veu. Per exemple quan el ministre de Finances intenta explicar que esmerçarà una sèrie de diners, em sembla que eren 50 milions d'euros, i explica en plena sessió de Consell General que no és endeutament sinó que és tresoreria, a mi em sembla que és viure en una bombolla i no tocar de peus a terra. Crec que s'ha de fer un debat, i diria que al Consell General no es pot fer, no es vol fer o en tot cas no s'està fent, i no qualificaré si l'oposició pot o no pot fer-lo, però s'ha de fer un debat sobre si podem mantenir o no aquest Estat. Aquests dies he escoltat a França alguns debats amb posicionaments defensats des de Melenchon a Montebourg que mantenen que el deute Covid no s'ha de pagar. Bé, perdoni, jo no sé si França no l'haurà de pagar, que penso que sí, de retornar-lo al Banc Central Europeu, però en tot cas nosaltres sí que l'hauem de pagar o hauré de dir que no el podem pagar. Però si hem de dir que no el podem pagar... Al nostre estudi no hi surt perquè ja havíem tancat l'estudi quan va passar,

però just quan estàvem tancant i ho anàvem seguint des d'aquí i els ho anàvem enviant a Barcelona, l'evolució catastròfica de San Marino, que ha arribat a un espiral que no és que no hi haguem d'arribar, sinó és que Andorra no s'hi hauria ni d'acostar.

I en aquest espiral Andorra s'hi acosta amb aquesta emissió internacional de deute públic de 500 milions d'euros que s'ha fet per reestructurar l'endeutament?

Ara no estic en condicions de contestar-li. Ho volem estudiar perquè ara mateix no el sé contestar. Però m'esgarrifa. Com diríem els afrancesats és una 'fuite en avant'.

Una fugida cap endavant, vaja.

El que vaig llegir de l'Eusebi Nomen a l'Altaveu, l'opinió que jo tinc del Nomen de sempre, és que diu coses encertades però després les omple de literatura. Però a la base del que diu, que em falta de contrastar-ho parlant amb banquers, perquè no m'hi posaré pas guants, pot tenir una certa raó. La banca diu: 'diversifiquem'. Diversifiquem però és el mateix. 'Això és tresoreria'. 'Perdoni, això és endeutament. I l'endeutament és endeutament i el que m'ha de dir vostè és com el pensa retornar amb vint anys, amb trenta anys, amb cinquanta anys, o com diu el Melenchon i el Montebourg, mai'.

“Crec que s'ha de fer un debat, i diria que al Consell General no es pot fer, no es vol fer o en tot cas no s'està fent, sobre si podem mantenir o no aquest Estat”

La crisi financera del 2008 també va afectar Mònaco, va afectar Liechtenstein... a San Marino potser una mica menys. I a Andorra... El seu estudi diu que el mirall ha de ser Mònaco i Liechtenstein. Però Andorra a cada crisi no és que perdi un llençol, és que sembla que perd la bugada sencera.

Crec que és la sensació que dona vist sobretot quan ens miren persones que s'ho miren amb voluntat d'ajudar però que tenen una objectivitat que nosaltres que estem aquí enmig de la Vall i aixecant el cap i veient només les muntanyes que tenim al damunt a vegades ens costa objectivar. A San Marino no li va afectar tant la crisi del 2008 perquè ja estava enmig d'una crisi financera catastròfica perquè Itàlia els havia saltat al damunt i els havia escanyat l'activitat financera. Allà ja no els va fer falta que arribés la crisi internacional. El que es nota molt, el que ens diuen els assessors, és 'facin corrents un pla estratègic, facin un pla de país, i mirin de trobar el seu raconet'. I no pot ser igual que Mònaco perquè Mònaco té moltes coses que aquí no podem tenir mai començant pel mar i per un nivell de vida que costarà molt d'arribar-hi ara. Tampoc ens podem assemblar mimèticament amb Liechtenstein perquè és una altra història, però és això el que hem de mirar.

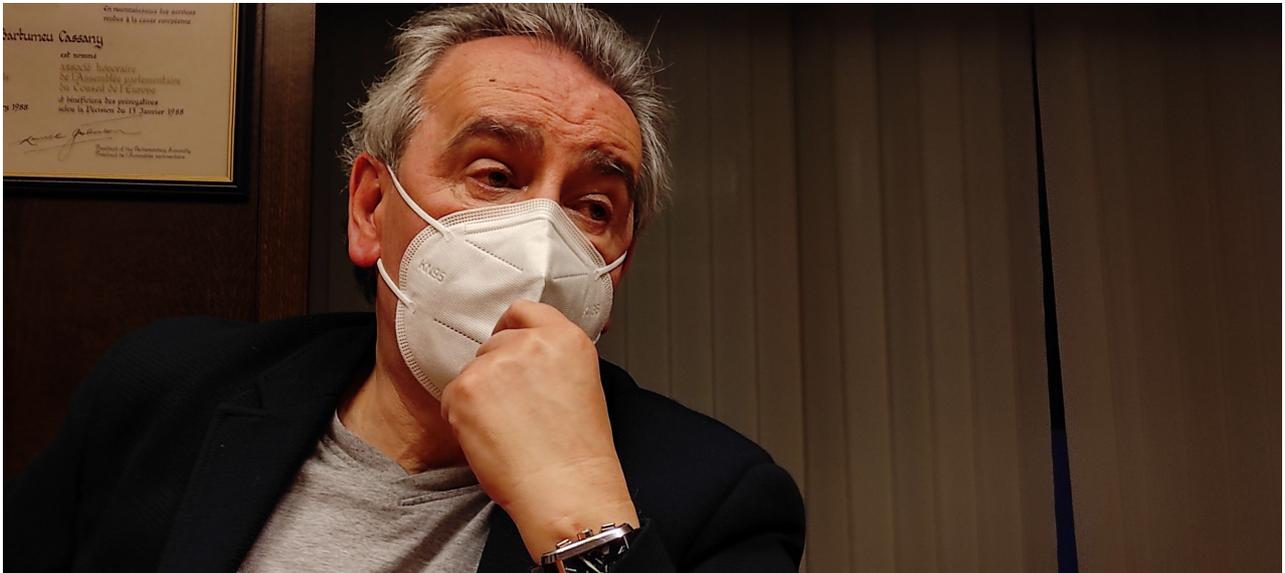
Parla, doncs, de pla estratègic.

Proposem també un pacte estratègic amb França. Encara hi som a temps però anem tard. Però la influència bancària espanyola, entre cometes, ens fa mal. Perquè quan dic amb algun interlocutor que vull que em controlï el Banc de França, si resulta que s'ha de ser

prestador d'última instància d'unes entitats que d'una manera o altra tenen el negoci a Espanya... Crec que ara mateix, si s'hagués de pactar alguna cosa ens costaria. Però aquest pacte estratègic el necessitem com l'aire que respirem, sinó això no s'aguantarà.

Un pacte estratègic perquè el Banc de França passi a ser el prestador de darrera instància o alguna cosa més?

Ha d'anar més enllà del tema financer. Ho dic en general. O això ho equilibrem o ens ensorrem. I aquí és on notes, i ho parlava amb l'Albert Pintat, que les agendes, els telèfons, les relacions, primer les has de tenir i segon les has de cultivar i les has de mantenir. Però és clar. Si no en tenies, no n'has buscat... i si no en tenies i no n'has buscat tampoc no les pots mantenir... tenim un problema: la interlocució amb el Copríncep, per tant amb la presidència de la República, és molt difícil, però és difícil més enllà de les declaracions per quedar bé, perquè no s'ha mantingut viva la flama, per dir-ho en termes literaris. És allò de 'recordar-se de Santa Bàrbara quan trona'.

Jaume Bartumeu durant l'entrevista al tomb de l'estudi comparatiu de microestats. Toni Solanelles

I ara trona.

És clar. Ara anar a demanar aixopluc... ja ho hem de fer... però... A França encara recorden l'adjudicació del túnel d'Envalira. I que a les empreses franceses que postulaven se'ls va tancar la porta al nas. I què vol dir això? Doncs que aquí portem anys que no ho hem fet bé. Però en tot cas, el que crec que hem d'anar explicant és que el pacte estratègic amb França no únicament per l'activitat financera sinó per tenir una porta oberta a Europa més consolidada. És a dir, que el Copríncep francès ja ens ajuda en la negociació de l'acord d'associació? Sí. Però potser que li demanem explícitament i clarament que volem que ens ajudi i li demanem un assessorament.

“Proposem un pacte estratègic amb França. Encara hi som a temps però anem tard. Però la influència bancària espanyola, entre cometes, ens fa mal”

S'ha fet o creu que s'ha fet, almenys?

No s'està fent. És més, la supèrbia que emana de l'actual direcció de la negociació de l'acord d'associació amb Europa fa que es menystingui la possibilitat de rebre aquest suport. D'això n'estic convençut.

I per què aquesta supèrbia?

Jo crec que forma part del que en diem la bombolla. És una bombolla on la gent es pensa que la gent es pensa que té una capacitat que dissortadament no té o no tenim els andorrans, i dic que és supèrbia pensar-se que estem suficientment preparats i equipats per afrontar aquesta negociació amb Brussel·les sense haver fet, primer, un amplíssim acord nacional aquí i, segon, haver fet un estudi amb experts de primer nivell especialment francesos dels avantatges i inconvenients d'aquest acord d'associació. Això no s'ha fet. Aquí s'han fet molts 'power points', es va per les parròquies a explicar que són les institucions europees... doncs miri, això és una tasca de divulgació que segurament es podria fer des d'alguna branca del ministeri d'Educació, però això no sembla que hagi de ser la feina de l'equip negociador d'un acord d'associació. Jo crec que ara hem de començar a enfocar la qüestió de perquè un acord estratègic amb França i perquè la supèrbia no vol. Avui a Brussel·les hi ha no una negociació global d'un acord d'associació Mònaco-San Marino-Andorra, sinó que hi ha unes converses globals d'aquests tres països però Mònaco fa la seva negociació particular.

Això és així?

Això ho sabem alguns, evidentment ho sap el Govern i el Govern ho amaga. Ho amaga als mitjans de comunicació, ho amaga al Consell General, penso jo, vaja, perquè no hi som. Però en tot cas el Govern ho dissimula es fa el desentès... i aquesta és la clau del problema. El que Andorra no pot fer és anar avançant en una negociació on es trobi demà passat, i demà passat pot ser l'any vinent o d'aquí dos anys, sola amb San Marino, i que resulti que Mònaco ha arribat a uns acords d'associació amb la UE diferents. I quan dic diferents no m'equivocaré gaire si dic millors.

“Aquest Govern no té una agenda política internacional de relacions amb els dos països clares ni tampoc té una estratègia negociadora clara i definida del que s'ha de fer amb aquest acord d'associació”

I això és per l'impuls que està rebent Mònaco de França?

És clar. Ja estant nosaltres al Govern, en una reunió amb el primer ministre de Mònaco, i amb ambaixador nostre el Lluís Viu, i amb vàries reunions més, amb el ministre d'Exteriors, amb el de Finances... Mònaco, i estic parlant del 2010 que és quan nosaltres llancem la sol·licitud de negociar un acord d'associació, ja llavors Mònaco ens diu que vol anar al seu ritme i a la seva manera i que, per tant, suport, amistat, col·laboració i el que convingui, però que en una negociació global i conjunta, ens ho van dir molt educadament, no era la seva estratègia. Per tant, això està escrit, tractat i els vam deixar les notes als successors. I com que nosaltres, a distància, anem seguint la situació de l'evolució, això només ha fet que augmentar. Com més ha anat avançant... primer la Unió Europea va dir de fer un acord a tres però allí ja es va parlar de fer un o varis acords

d'associació. Ara s'està notant i per això dic que a mi em molesta molt que es vulgui dissimular una qüestió tant important com aquesta. S'està notant que Mònaco no està per aquesta labor perquè França, per dir-ho en termes educats i respectuosos, l'està protegint especialment o perquè Mònaco se sap protegit especialment per França i per això fa el que fa i diu el que diu en algunes de les reunions en algunes de les quals em consta que hi ha representants d'Andorra i per tant escolten allò que a nosaltres ens arriba. I si ho escolten i no ho expliquen, hi ha un problema, aquí.

El fet d'haver d'apostar per un pacte estratègic amb França és simplement per una qüestió d'equilibrar balances amb Espanya o perquè el cap d'Estat andorrà d'origen francès té una potència que el seu homòleg episcopal, en el fòrum internacional, ni té ni tindrà?

Jo em miro amb un gran respecte les relacions amb Espanya i m'he queixat públicament d'aquesta barbaritat constitucional que ha representat el no demanar que s'apliqui el Tractat d'amistat i col·laboració amb Espanya i en canvi s'ha anat a buscar acords amb comarques veïnes i la Generalitat de Catalunya. Per tant, jo no vull desequilibrar la relació que constitucionalment també la tenim posada a la nostra Carta Magna. Hem de mantenir l'equilibri en la relació amb els dos grans estats veïns, però com que ara està absolutament desequilibrada demano que es reequilibri, que es torni a l'equilibri, i posats a l'equilibri, que ho fem amb aquest acord, perquè sense menystenir la posició internacional del govern del Regne d'Espanya, em sembla evident que si Andorra té la sort, el privilegi i l'extraordinària situació de tenir de cap d'Estat el president d'un dels països fundadors de la Unió Europea i un dels països que juntament amb Alemanya és el motor de la UE, doncs és una manifestació d'inconsciència i de supèrbia no posar-se sota aquest aixopluc.

“La supèrbia que emana de l'actual direcció de la negociació de l'acord d'associació amb Europa fa que es menystingui la possibilitat de rebre el suport de França. D'això n'estic convençut”

Potser hi haurà algú que li dirà que si ens posem tan a l'aixopluc, tan a l'aixopluc... al final s'ha de demanar permís perillant que te'l deneguin per posar en marxa un remuntador a casa teva. Que sobre el paper no poden venir a esquiar veïns de Madrid perquè es pot enfadar París.

Però és que, si em permet, tot el que està passant en la negociació puntual derivada de la pandèmia sobre obertura de fronteres i circulació de persones del sud de França cap a Andorra i possibilitat que Andorra pugui fer o no fer de Suïssa en la qüestió de les estacions de neu, jo ho torno a lligar amb el que he dit. O hi ha una relació històrica gairebé personal de contacte sovintejat, i quan dic sovintejat vull dir molt sovintejat, o quan hi ha foc o hi ha pandèmia s'ha d'anar a remolc. I ara es va a remolc.

No es té ni agenda ni contactes actualment a Prat de la Creu?

Jo crec que no n'hi ha. No n'hi ha. El dia que vaig veure la ministra d'Exteriors del meu país explicant en una roda de premsa com havíem de fer els formularis per poder anar a la Seu d'Urgell o més avall vaig veure que aquí no teníem ni agenda ni assentament constitucional. No hi ha agenda.

Bartumeu a la 'històrica' oficina parlamentària, ara seu del CERES. Toni Solanelles

O sia, que es va a preu fet i a salvar situacions puntuals.

Situacions puntuals, i encara. La qüestió que a mi em preocupa, i no vull dir coses que m'arriben de Brussel·les perquè si no estem al Consell no estem al Consell i no vull que sembli que volem fer una activitat parlamentària quan no la podem fer ni ens toca fer-la, però les informacions que arribin de l'estat de la situació són per preocupar-se lligant-les amb el que diu el nostre estudi i amb el futur del país. Aquest Govern no té una agenda política internacional de relacions amb els dos països clares ni tampoc té una estratègia negociadora clara i definida del que s'ha de fer amb aquest acord d'associació. I això ens porta a haver d'anar a remolc de la crisi europea, primer, i ara que les posicions d'Andorra no poden aclarir-se perquè no es tenen.

“El que Andorra no pot fer és anar avançant en una negociació on es trobi demà passat, i demà passat pot ser l'any vinent o d'aquí dos anys, sola amb San Marino, i que resulti que Mònaco ha arribat a uns acords d'associació amb la UE diferents. I quan dic diferents no m'equivocaré gaire si dic millors”

Per què ho diu, tot això?

Últimament he començat a parlar amb sectors professionals i quan aquests sectors professionals t'expliquen les reunions que està fent el secretari d'Estat d'Afers Europeus informant entre cometes de l'acord de l'associació, la gent està, primer, espantada perquè no se li aclareixen dubtes ni se li esvaeixen les angoixes que pot manifestar fonamentades o no. Especialment l'angoixa fonamental, i abans de la pandèmia i ara en plena pandèmia i amb les conseqüències d'aquesta encara més, que la lliure circulació, no de mercaderies sinó de serveis, afecti aquí a totes les activitats professionals del país, i no estic parlant únicament de les professions liberals tradicionals sinó d'altres sectors com el món

immobiliari. No s'explica i algunes de les coses que veig que s'expliquen, s'expliquen malament. Si a més a més tot això ha d'acabar políticament en un referèndum tenim tots els trumfos per perdre'l, aquest referèndum. Perquè jo sóc dels que voldria votar a favor d'un acord d'associació. Però és clar, encara que el referèndum tingui el resultat que tingui, el problema és un altre: quin és el contingut de l'acord i quin pla estratègic de país tenim. No en tenim!

Ara que parlava del referèndum... en el cas que el resultat fos contrari al pretés, això seria un cop per al Govern que posi sobre la taula l'acord o un cop al país en les relacions amb Europa?

Jo crec que per ordre d'importància això seria una punyalada a l'esquena del país perquè representaria la pèrdua de credibilitat total del nostre país en relació amb la Unió Europea. Un país que demana un acord d'associació i que ho fa tan malament que aconseguix un resultat contrari al referèndum, és el país i no el govern el que queda absolutament desautoritzat. I darrere d'això, evidentment, el Govern tindria de molt mal explicar el com i el per què ha arribat a aquesta catàstrofe política.

En el marc d'aquesta falta d'agenda i d'estratègia que denuncia, la pandèmia hi juga algun paper? Ha fet aflorar més aquestes mancances o les ha encobert?

Jo crec que la pandèmia està ajudant a la dissimulació de la buidor de la proposta del Govern Esport. Sap greu parlar d'això amb aquests termes però la pandèmia els està ajudant a què no es noti que no hi ha nord i no hi ha ni ordre ni concert. També és veritat que estar al Govern en una situació tan terrible com aquesta fa que la prioritat ha de ser atendre aquestes urgències. Però és clar, si no hi hagués hagut el mes de març de l'any passat, el nostre estudi no parlaria de pandèmia però seria una eina més forta que no és potser avui per ajudar a demostrar que no hi ha pla estratègic, no hi ha orientació clara, no hi ha full de ruta que és una expressió que utilitza sovint, em sembla, un president de grup parlamentari, que per això no la feia servir jo, però no hi ha una orientació clara. No hi era en el discurs d'investidura i no hi ha sigut després.

“Una cosa és un acord estratègic i l'altra, una cessió de sobirania. Per això nosaltres parlem d'acord estratègic. El drama pot venir que sense un acord estratègic amb França, sense un pla de futur adoptat de manera transversal arribarà un moment que ens trobarem en un cul de sac”

I la negociació amb la UE... ha frenat necessàriament almenys durant un temps.

En les negociacions amb la Unió Europea tampoc no hi ha hagut una innovació en la manera de fer amb l'actual Govern. En això, com en tantes altres coses per molt que intentin tallar cordons umbilicals, són hereus dels governs de Toni Martí. I malament podríeu negar-ho el senyor Esport si va estar set anys assegut als consells de ministres que presidia Toni Martí. Toni Martí sabia quina era la posició estratègica de Mònaco en relació amb la Unió Europea. Primer la sabia perquè jo li vaig comentar durant el traspàs

que vam fer de dossiers, i després la sabia perquè va estar en diverses reunions. Per tant, la sabia i no és nova aquesta situació. Per tant, han passat anys, han passat quatre o cinc anys, i arriba un altre Govern del mateix color i persisteix i jo crec que agreuja la situació, perquè l'equip d'Exteriors de Toni Martí estava probablement més ben equipat que l'actual. Probablement.

La sortida que queda ara vista aquesta manca de visió, de pla estratègic que diu, és o pot acabar sent lliurar la sobirania ja sigui a Madrid, ja sigui a París?

Jo crec que ens hi hem de deixar la pell perquè això no passi. Una cosa és un acord estratègic i l'altra, una cessió de sobirania. Per això nosaltres parlem d'acord estratègic. El drama pot venir que sense un acord estratègic amb França, sense un pla de futur adoptat de manera transversal com demano en aquest estudi, a Andorra, arribarà un moment, tornem al comparatiu dels països, que ens trobarem en un cul de sac. I no jo, els nostres assessors, diuen aquí, parlant de San Marino, que els escenaris poden ser terribles sobre la pèrdua total de sobirania. Nosaltres, el que hem d'evitar per sobre de tot, és que pel mal cap d'un equip en un moment donat de la política andorrana, la gent perdi la noció del que va ser el procés constituent, del que va ser la Constitució i del que diu la Constitució. Nosaltres ens hem d'agafar a la Constitució com a la taula de salvació del país. Però és tota la Constitució, no bocins de la Constitució.

Paral·lelament pot semblar, més potser per Espanya que per França els darrers temps, que Andorra torna a ser un gra de pus, un entrebanc. Ara per Espanya i pel factor 'youtuber'. Però fa uns anys per França com va denunciar Sarkozy. Aquest és un altre risc, que es vulgui aïllar Andorra, que la vulgui penalitzar?

A veure, comencem per la història. El que va dir el Sarkozy el 2009 és gairebé història. És història recent però que ens ha de servir de lliçó. El que diu el Sarkozy, i coneixent el Sarkozy els que el seguíem primer i després el vam conèixer bastant mentre estàvem en responsabilitats, el Copríncep, el president Sarkozy, sinó s'hagués fet el que va fer, hauria fet el que amenaçava de fer. Ho penso jo, eh. Per què no ho fa?

Jaume Bartumeu és clar i, si cal, irònic i contundent. Toni Solanelles

Digui.

Perquè un cap de Govern que es diu Albert Pintat s'arromanga, se'n va a París, parla amb qui ha de parlar, no amb la televisió regional de Tolosa o de Perpinyà, se'n va a París i no va a la televisió, va a l'Elisi i arriba a uns acords amb qui s'han d'arribar als acords des d'Andorra, que és amb els representants del Copríncep, i fa la Declaració de París. I després, un altre cap de Govern, que sóc jo, torna a seguir aquest camí i arriba a uns acords amb l'Elisi, sense anar a la televisió regional francesa, per explicar que Andorra no era un paradís fiscal, i salvem moltes coses per al país.

“Últimament intento conservar la calma política però hi ha moments on t'adones que s'ha d'alçar una mica la veu”

Fins aquí la història.

Si ens traslладem al que ara està passant, doncs resulta que hi ha una tramitació legislativa i aquí ningú no se n'entera, tenim una ambaixada a Madrid que ha fet uns informes tard i ja no sé si bé o malament, però en tot cas anem tard, i el cap de Govern successor dels dos caps de Govern que he esmentat, fa declaracions a la premsa més o menys amiga o no amiga d'Andorra i parla a la televisió regional catalana. Miri, així no anirem gaire lluny. No anirem gaire lluny. El que convindria seria tornar a la interlocució, a parlar amb qui s'ha de parlar i parlar-hi sovint i no quan hi ha un embolic i, per tant, l'explicació de com de bé hem fet els deures, a Andorra, que els hem fet bé i és veritat com veritat és i ho vull dir que els vam començar a fer nosaltres. Quan els vaig començar a fer jo com a cap de Govern molts dels fundadors del que llavors va ser DA eren especialistes en posar bastons a les rodes. Però és igual. Ho vam fer perquè enteníem que és el que havíem de fer més enllà del que el Copríncep Sarkozy ens exigís. Però nosaltres parlàvem constantment amb Madrid, i amb els ministres d'Exteriors de Madrid, i teníem una relació més que fluïda amb els nostres interlocutors i jo parlava sovint amb el Rodríguez Zapatero.

Creu que això no hi és ara, doncs.

No he demanat al meu amic Pedro Sánchez, i no ho he fet perquè no seria propi ni correcte que ho fes, si l'actual Govern ha parlat gaire vegades amb la Moncloa. Però tinc els meus dubtes. Aquí tenim un problema. I si hi ha un ambaixador d'Andorra a Espanya i aquí hi ha un ambaixador d'Espanya a Andorra, hi hauria d'haver un circuit de col·laboració que es pot organitzar i que ja havia existit. Però a part d'aquest circuit que és a nivell diplomàtic, hi ha el de les relacions polítiques. Si les relacions no hi són durant un any, durant dos anys, durant tres anys, es poden fer, es poden muntar. Sí. Però quan hi ha foc, i ara sembla ser que hi ha foc, potser els costarà d'apagar i en tot cas, i insisteixo i acabo, no l'apagaran pas des de TV3.

“O hi ha una relació històrica gairebé personal de contacte sovintejat, i quan dic sovintejat vull dir molt sovintejat, o quan hi ha foc o hi ha pandèmia s'ha d'anar a remolc. I ara es va a remolc”

Vaig acabant. I si li dic o li diuen que vostè està fent tot això -estudi inclòs- per tornar-se a situar en l'epicentre de l'escenari polític? Ja que no ho pot fer des del Consell...

El Jaume Bartumeu, com que està parlant d'aquest acord estratègic amb França, i si podem fer broma, contestaria en francès, i diria 'je te l'ai déjà donné', volent dir que això ja ho he fet quan tocava i quan alguns dels que ara diuen que em vull posar a l'epicentre van fer tot el que van poder per no deixar-me treballar. Nosaltres aquí no estem fent campanya electoral, no estem davant unes eleccions, i precisament per això hem volgut editar aquest estudi des del CERES i no des del partit. Ja sé que si hi ha el Jaume Bartumeu és molt difícil de no veure-hi la política però això no és una proposta ni electoral ni política. Sí que és una proposta clara que Andorra necessita un acord nacional i que això s'ha de traduir en una política transversal i que aquí s'hi ha de posar molta gent i nosaltres farem per un i per ser-hi si és que s'hi pot ser. Això és el que he dit a moltes persones a les quals els he presentat personalment l'estudi i els he parlat personalment del que diu el pòrtic. I també li he de dir que estic trobant més ressò del que em pensava. Però això no és, a dia d'avui, cap operació política de res.

El creuré.

El que passa que entenc que molesti perquè pot estar deixant en evidència la buidor que deia abans.

D'aquest ressò que diu que nota, sent si algú recull el guant? Aquest pacte transversal algú està disposat a fer-lo?

Li podria dir noms però entendre que no els hi digui perquè no vull cremar ningú. Hi ha gent, alguns que me'ls esperava i altres que no, que em diuen, en resum, 'no sé el que s'ha de fer però alguna cosa s'ha de fer'. I jo els contesto: 'doncs fem-ho però no espereu que surti jo al mig dient que s'ha de fer això o allò'.